

Overdenking Silo zondag 8 januari 2017

Voorganger: Hans Baas

Gezocht, gevonden, verder gaan

Lezingen: Numeri 6 22-27; Psalm 8; Lucas 2:22-40

Wat een prachtige psalm vandaag toch, waarin de stemmen van kinderen en zuigelingen meebouwen aan de heerlijkheid van God, om stemmen die haat, verzet en wraak prediken tot zwijgen te brengen. Heer onze God hoe heerlijk is uw naam...

En toch vind ik het best lastig: vlak na Kerst en oud en nieuw, elk jaar vaak dezelfde verhalen, weer hetzelfde evangelie, maar in een telkens weer andere wereld net anders belicht. Dus ben ik opnieuw gaan lezen en nadenken over de gegeven teksten. Met name de eerste 2 hoofdstukken van Lucas heb ik weer eens een paar keer gelezen: En gelukkig wordt nauwkeurig Bijbellezen meestal beloond... Er zijn altijd dingen die ik nog niet gezien of ontdekt heb of waar ik altijd overheen gelezen heb. Neem nu Lukas 1 en 2: Je zou zeggen, dat we dit verhaal nu wel zo'n beetje kennen. En toch las ik hierover weer nieuwe dingen...

Lukas maakt bij de compositie van de geboortegeschiedenis gebruik van een paar woorden, die steeds weer terugkeren. Dat is in de eerste plaats een woord wat verwondering of verbazing uitdrukt.

Zeven maal gebeurt dat in de geboortegeschiedenis. Dat is een te mooi getal om toevallig te zijn. Kijk maar met mij mee: 1. De mensen staan *verwonderd* wat er met Zacharias gebeurd is in de tempel. 2. Maria is *onthutst* over wat de engel haar vertelt. 3. De burens *verbazen* zich als Zacharias zijn zoon Johannes noemt. Die naam zat niet in de familie. 4. Allen die horen wat de herders vertellen, *verbazen* zich. 5. Jozef en Maria *verbazen* zich over de profetie van Simeon. 6. De 12-jarige Jezus laat de schriftgeleerden in de tempel *versteld* staan. 7. En vervolgens zijn zijn ouders *ontdaan* over Jezus' gedrag. Lukas legt volle *nadruk op het verbazingwekkende, het buitengewone* dat hier plaatsvindt.

En dan is daar een ander woord, dat Lukas steeds gebruikt als hij van het ene verhaal naar het andere overstapt. Dat is het woord terugkeren of vertrekken. Luister maar weer: 1. Zacharias *vertrekt* naar huis als zijn priesterdienst erop zit. 2. Als Gabriël aan Maria de boodschap gebracht heeft, *vertrekt* hij en laat haar alleen. Dan verandert het verhaal weer. 3. Als Maria drie maanden bij Elisabeth is gebleven, *vertrekt* ze weer naar Nazareth. 4. Hebben de engelen hun lofzang gezongen, dan *keren* ze weer *terug* naar de hemel. 5. Hebben de herders het kind gezien, dan *vertrekken* ze - God lovende en prijzende om wat ze gehoord en gezien hebben. 6. Als Jozef en Maria Jezus hebben voorgesteld in de tempel, dan *vertrekken* ze naar Nazareth. 7. Als Jozef en Maria de twaalfjarige Jezus hebben gevonden in de tempel, *vertrekken* ze uit Jeruzalem. En Jezus gaat met hen terug.

We begrijpen wel, dat het woordgebruik meer dan toevallig is: zeven maal verwondering en zeven maal terugkeren. Antieke schrijvers maakten veel vaker zulk soort (taal)grapjes. Tussen de regels door proberen ze daarmee iets te zeggen. Wij doen dat niet meer. Onze taal is te praktisch en (te) functioneel geworden - te vlak... daar zitten geen dubbele bodems meer in.

Lukas 2:33-40 begint met de verwondering en eindigt met het vertrek. Jozef en Maria verwonderen zich - staan verbaasd - over wat Simeon gezegd heeft. En als ook Anna het kind gezien heeft, vertrekken ze met Jezus naar Nazareth in Galilea.

Hebben wij ons nog wel écht verwonderd, deze Kerst? En, misschien nog wel belangrijker, wat betekent dat als we weer terugkeren thuis?

Ik moet heel eerlijk bekennen dat ik de kerst goed doorgekomen ben, maar heeft het me echt iets gedaan... Als ik hééél eerlijk ben?!?

Daar hebben we, denk ik, genoeg aan op deze zondag na de drukte van Kerst en Oud & Nieuw. En misschien voel ik mij door Lukas ook wel een beetje betrap, want er is met Kerst wel heel veel sfeer, maar als we de kerstboom opgeruimd hebben, keren we maar al te vlug weer terug naar de gewone gang van zaken.

Wat ik ook mooi vond om te ontdekken in het verhaal van vandaag is "Oude mensen hebben de toekomst". Zo kan het ook, zo is het in de Bijbelse traditie! Nog in hun grijsheid bloeien zij en zijn vol frisheid: Mooie oude bomen in het huis van God.

Rond de geboorte van Jezus figureren oude mensen die de toekomst omarmen: Zacharias en Elisabeth, de ouders van de kleine Johannes. Zacharias zingt van de morgen. Hij zingt zo overtuigend van de zon die opgaat, dat zijn lofzang in de kloosters nog iedere ochtend wordt gezongen. En Elisabeth omarmt het meisje Maria. Geen misprijzende blik in Elisabeth's ogen omdat Maria te vroeg zwanger is, zwanger bovendien van een ander dan haar eigen Jozef. Geen zurigheid maar een echte, warme omarming.

En nu Simeon en Hanna. 'Anna' heet ze in het Latijn. Romeinen spreken de 'h' niet uit. Maar het is dus 'Hanna', een Hebreeuwse naam vol genade.

In het Oude Testament is Hanna een jonge vrouw, die in de tempel bidt om een kind. Ze krijgt een kind, een zoon, Samuël. Dan zingt Hanna: lofzang van Hanna, voorloper van de lofzang van Maria. Hanna geeft haar kind, dat ze zo graag wilde, weg aan de Eeuwige. Ze laat het door hem terugvragen, ze levert haar zoon in bij de tempel. Want het ging haar niet zomaar om een kindje voor zichzelf; ze wilde als moeder vruchtbaar zijn voor de toekomst, ze zingt, leeft, is moeder met het oog op de Messias. 'Messias' is het laatste woord van haar lied. Haar zoon Samuël zal de Messias mogen herkennen en met olie zalven.

Bij Lucas is Hanna inmiddels een hoogbedaagde vrouw. In de Bijbel heet het niet 'hoogbejaard' maar 'hoogbedaagd'. Want je rent niet met grote stappen door de jaren heen, je leeft van dag tot dag. Hanna is waar ze was in het Oude Testament: in de tempel. Ze vast en bidt, nacht en dag. Ze is een levend getijdengebed in eigen persoon. Ze is uit de tempel niet weg te slaan, dat is haar erediens. Ze is weduwe: heeft zeven jaar met haar man geleefd, daarna heeft ze gebeden. Net als Hanna in het Oude Testament bidt ze niet om zelf iets voor zichzelf te hebben: een kind, een man. Het leven en bidden van de eerste Hanna was een lied voor de Messias. Het bidden van Hanna in het evangelie van Lucas is met het oog op 'de verlossing van Jeruzalem'.

De verlossing van Jeruzalem werd door een aantal mensen verwacht, zo lezen we bij Lucas. Verlossing van Jeruzalem **betekent dat je het niet eens bent met zoals het nú is.**

Dat klinkt bekend nietwaar.... sla de krant open, luister naar het nieuws, kijk naar het journaal, hoor de man van de straat...

Het huidige Jeruzalem klopt niet... Wordt het in het oude testament Jeruzalem vaak uitbundig zingend en jubelend neergezet, het is niet meer... Wie de verlossing van Jeruzalem verwachten, willen weer naar dat zingen toe. Maar ze horen nu gehuil, geschreeuw, ze missen de vrede, ze stoten op onrecht. Hanna hoorde bij het groepje dat Jeruzalem verlost wilde zien. Een stad om zingend in te wonen. Hanna zegt niet in dat groepje: 'ik ben oud, ik kan niet meer zo veel, laat mij maar wat bidden.'... Ze vastte, at zichzelf niet overvol, consumeerde minder. Ze bad en hield zo de hoop gaande...

Simeon is in de latere traditie vaak alleen een "oude man" geworden, maar dat staat zo niet in het evangelie. In het evangelie vertegenwoordigt hij de geloofsgemeenschap op haar best. 'Simeon': in zijn naam zit het 'sjema Jisraël', 'hoor, Israël!' Rechtvaardig was hij, vroom ook, uitzierend naar de toekomst en de geest van God, de heilige geest, rust op hem!

Simeon en Hanna: twee *wakkere, luisterende, speurende mensen*, die het herkennen als het moment daar is. Ze leven niet bij de idealisering van het verleden, ze omarmen de toekomst. Simeon neemt Jezus in zijn armen. In één klein kind ziet hij een nieuwe toekomst, een klein kind... Simeon zegt zegenende woorden. Zegenende woorden en ook zijn het woorden die vol pijn zitten! Een zwaard gaat door Maria's ziel! Is dat zegen? Waarom doet zegen toch ook altijd vaak zeer?

Maar als die zegen vol pijn gezegd is, staat Hanna daar. Op het goede moment is Hanna erbij. Twee vrouwen: Hanna en Maria. Zoals eerder die andere combinatie: Elisabeth en Maria. Twee vrouwen, die samen begrijpen. Niets zuurs, maar ontvankelijkheid, respect bij de oude vrouw en bij de jonge vrouw.

Hoe mooi zijn de mensen in het evangelie. Jong én gerimpeld: ze bloeien van hoop, ook in de pijn en onvrede proeven ze de zegen. Opbloeiende mensen —

Straks vieren we ook samen weer het avondmaal en klinken daar woorden die Paulus ons heeft nagelaten: dat we één zijn met hem, en ondanks dat we allemaal verschillend zijn we één zijn in lichaam.

Die Paulus die schrijft dat God deze Zoon gezonden heeft, om mensen vrij te kopen uit de horigheid, onder dwang en voogdij vandaan. Dat we kinderen mogen worden van dat nieuwe verbond... Hij schrijft vaak over hoe we ons van alles laten aanleunen, hoe we onderworpen zijn aan wat anderen voor je bedenken, hoe je je kunt laten sturen door de mode en de grillen van de tijd, door drukkende gewoontes, een dwingende norm, verstikkende codes, je eigen vooroordelen en angst, door knechtende (af)godsdienst. Maar uit heel die dwingelandij, uit de drukkende systemen, uit de dwanggedachten ben je nu vrijgekocht door de Messias — van wie ooit de jonge Hanna zong, die door Simeon is omarmd en door de oude Hanna is herkend.

Verlost tot mondigheid: Jezus is gekomen om aan het mens-zijn de allure terug te geven. Volwassen mensen mogen wij zijn, vrije dochters en zonen, die raken aan de vreugde —

De vreugde die zo zeer zingt in het evangelie van Lucas maar die we ook zo vaak horen in oude profetische verhalen. Vreugde om de verlossing van Jeruzalem: een verlossing die betekent dat eindelijk gerechtigheid geschiedt. Wat is gerechtigheid? Dat mensen horen zeggen tegen zichzelf, dat er mensen zijn die zeggen tegen elkaar: "het is OK" en "jij bent OK, nu klopt het, zo is het goed, het is goed dat jij er bent en dat ik er ben".

Hoe zie ik jou? Hoe zie jij mij? In de kerk zeggen we dan tegen elkaar: ik zie jou nieuw omkleed. Wat geweest is, telt niet. Wat er mis is gegaan, is niet bepalend. Je identiteit ligt voor je. Je naam is niet gebouwd uit je verleden dat niet goed is, je wordt geroepen met een nieuwe naam, die God bepaalt. Wat je bent, ligt vóór je. Het is veilig gesteld door God. Stap in je nieuwe kleren, stap in je nieuwe identiteit, wees prachtig — of je oud bent of jong, man of vrouw, hoog of op de sociale ladder.

Zo mogen wij ook telkens in de traditie van God blijven staan en net zoals Mozes tegen Aaron sprak, de Zegen door blijven geven: Zegen zo de kinderen van Israël, staat er.

“De Heere zegene u, en behoede u! De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig! De Heere verheffe Zijn aangezicht over u, en geve u vrede!”, staat er.

Een zegen die we aan elkaar door mogen geven van oud naar jong, generatie op generatie. En zo gaan wij straks ook als gemeente om twee prachtige ouders staan en hun zoon Nils, elkaar tot zegen zijn.

Zo dus krijgt ons mens-zijn nieuwe glans, nieuwe vrijheid. Het zingt, het ademt, het is een en al verwachting, verwondering. Luisterend naar het woord omtrent de Messias, worden wij opnieuw prachtige mensen.

Ga ik weer toch weer even terug naar het begin van mijn verhaal... verwondering...

Ik weet niet waarover u zich verbaasd heeft afgelopen Kerstweken. Ik kan geen gedachten lezen... Ik kan alleen zeggen wat de afgelopen week mijn gedachte is geweest. ‘Dat God ons opzoekt...’

- Misschien omdat zoeken de laatste tijd iets is waar ik mee bezig ben geweest of misschien meer nog wel omdat we allemaal van alles kwijt raken in de tijd... en hoe dan verder...

En dat woord dan in de dubbele betekenis van het woord. Opzoeken is een zoekactie. Van Daale zegt: "iets door zoeken te voorschijn brengen". Als je je bril of je sleutels kwijt bent dan ga je ze opzoeken. Als je gegevens kwijt bent, dan ga je ze opzoeken in een register of database of de back-up die je gemaakt hebt. Maar opzoeken is niet alleen iets zoeken dat kwijt is of verloren. Het is ook op bezoek gaan! Je moet me eens komen opzoeken... Ik heb hem opgezocht in zijn nieuwe woning... De dubbele betekenis van het woord opzoeken wil ik nu toepassen op vandaag.

God is ons komen opzoeken. In Christus is Hij naar ons toegekomen. Kijk, daar verwonder ik mij over. Daar verbaas ik mij over! God zoekt ons. Hij brengt ons te voorschijn. Daar is de bijbel vol van. Genesis 3:9 "En de Here riep de mens tot zich en zei tot hem: Waar zijt ge?" Wij verstoppden ons of raken verdwaald, maar God zoekt ons - Hij zoekt ons op. Gods bemoeienis met ons is één grote zoekactie. Hij brengt ons te voorschijn. Hij zoekt zijn volk in Egypte en brengt het aan het licht. Hij zoekt Jona in de buik van de vis en brengt hem te voorschijn. Hij komt ons zo nabij, dat Hij ons menselijk aanspreekt. Hij zoekt Matthéus in het tolhuis. Hij zoekt Zachéus in de vijgeboom.

Daar blijf ik mij over verbazen; God heeft ons opgezocht. Zo'n mooi 'dubbel-woord'... Hij is bij ons gekomen in Christus en Hij brengt ons te voorschijn. Daar verwonder ik mij over...

Tenslotte kom ik bij dat tweede woord van Lukas: vertrekken of terugkeren. Morgen is het weer maandag, dan keren terug naar ons werk, onze collega's, onze contacten en de gewone gang van zaken. Hoe doen we dat? Misschien helpt dat woord 'op-zoeken' ons een beetje de komende week. Dat je de mensen mag gaan opzoeken, want je hebt tenslotte een boodschap voor hen... En je mag ze ook te voorschijn brengen:

De arme ellendeling; hem de hulp geven die nodig is, zodat hij of zij als mens weer tevoorschijn komt.

De schuchtere zonderling; aandacht en belangstelling geven, zodat hij uit zijn schulp kruipt en te voorschijn komt.

De vergeten vreemdeling; opvangen en verder helpen, zodat hij niet langer een nummer is of een dossier, maar als mens te voorschijn komt.

De verloren misdadiger; vergeven en een nieuwe kans bieden, zodat hij zich niet langer hoeft te verstoppen, maar als nieuwe mens te voorschijn komt.

God heeft ons opgezocht en we mogen samen met Paulus, de profeten en al die andere getuigen zeggen: Ik zie in jou een nieuw mens, nieuw omkleed met een nieuwe naam – niet je verleden bepaald wie je bent maar je toekomst... Zo dus krijgt ons mens-zijn nieuwe glans, nieuwe vrijheid. Het zingt, het ademt, het is vol van verwachting. En worden wij allemaal opnieuw prachtige mensen... en gezegend mogen we verder gaan...

Amen